

Sveriges Havsgrensar

Mycket av innehållet är hämtat från betänkandet
”Gränser i havet” SOU 2015:10

Lars Jakobsson och Magnus Wallhagen

20160427

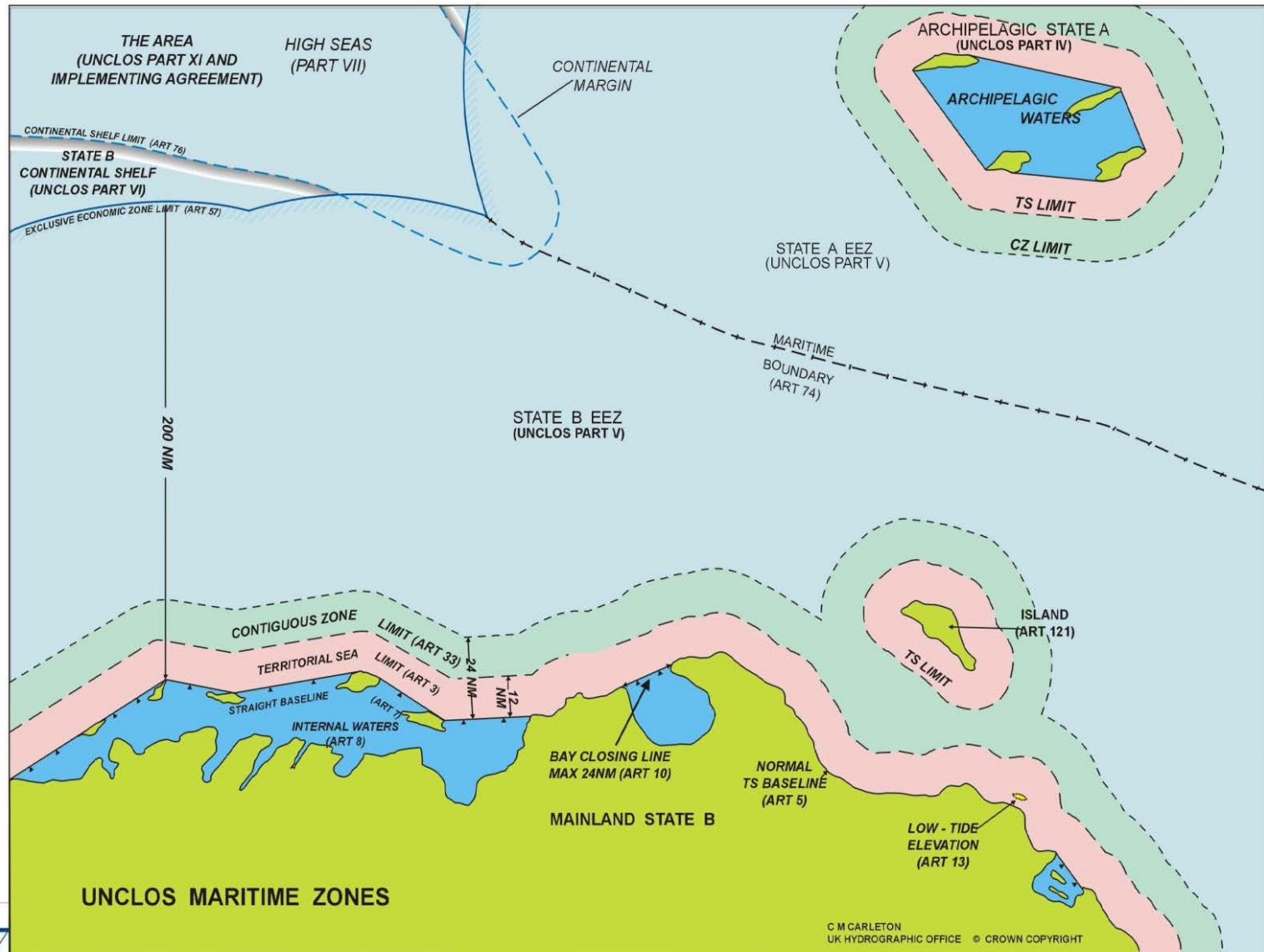
Havsrättskonventionen

”United Nations Convention on the Law of the Sea” (UNCLOS)

- Undertecknades i Montego Bay, Jamaica, den 10 december 1982 och trädde i kraft den 16 november 1994.
- Konventionen har hittills tillträtts av 167 stater (januari 2015) samt Europeiska unionen.
- Sverige ratificerade UNCLOS år 1996 och regeringen upprepade då den förklaring angående reglerna för genomfart i Öresund och vid Åland som man avgivit i samband med undertecknandet år 1982.
- Riksdagsbehandling m.m. framgår av prop. 1995/96:140
- Konventionen reglerar bl.a. sjöterritoriets omfattning, vilka och hur stora maritima zoner en kuststat får inrätta samt vilken folkrättslig regim som gäller inom respektive havsområde.

Havsrättskonventionen

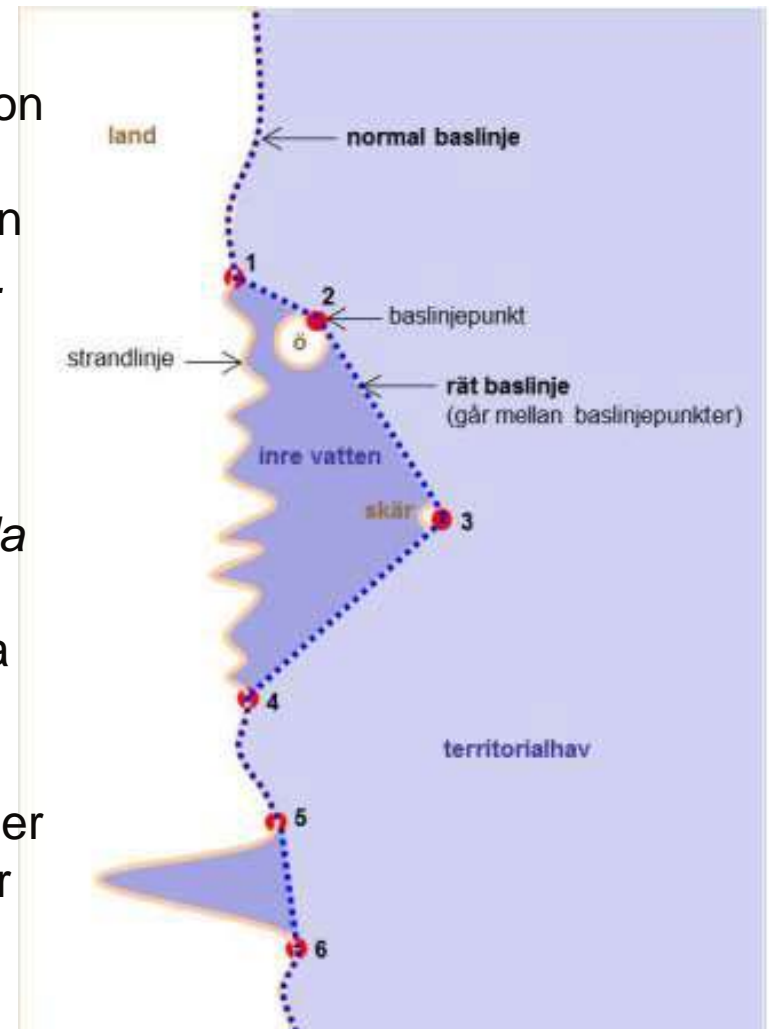
UNCLOS - Maritime Zones

Baslinjer och inre vatten

Bredden på det territorialhav och de maritima zoner (angränsande zon, exklusiv ekonomisk zon och kontinentalsockel) som en stat enligt UNCLOS har rätt att etablera i havet utanför den egna kusten ska beräknas från statens *baslinje*. Denna linje dras mellan de *baslinjepunkter* som kuststaten identifierar längs den egna kusten.

En kuststats baslinje består antingen av *normala baslinjer* som ska utgöras av lågvattenlinjen utmed kusten, av *räta baslinjer* som under vissa förutsättningar får dras mellan lämpliga punkter på statens yttersta öar, av punkter på låga skär utanför baslinjerna, så kallade lågvattensskär, eller av en *kombination* av normala och räta baslinjer och lågvattensskär.

Lite mer om inre vatten

- Havsområden innanför de räta baslinjerna klassificeras som inre vatten.
- Kuststaten har full suveränitet över sitt inre vatten.
- Suveräniteten baseras på sedvanerätt och grundas på den hävdvunna folkrättsliga principen att inre vatten är juridiskt jämställt med land.

Sjöterritorium och mer om inre vatten

- En kuststats *territorialhav* (Eng. "*territorial sea*") får enligt UNCLOS utsträckas till högst 12 nautiska mil från baslinjerna.
- Kuststatens inre vatten i havet utgör tillsammans med territorialhavet en del av statens suveräna *sjöterritorium* (Eng. "*territorial waters*").
- Utländska fartyg saknar rätt till så kallad oskadlig genomfart i inre vatten (undantag finns i art. 8.2). Inom territorialhavet däremot måste kuststaten acceptera rätten för andra staters fartyg till oskadlig genomfart. Det inre vattnet har alltså ett bättre skydd mot intrång än den del av sjöterritoriet som utgör territorialhav.
- Kuststaten får införa lotsplikt i inre vatten.

Angränsande zon

- Statens *angränsande zon* får utsträckas till högst 24 nautiska mil från baslinjerna.
- I den angränsande zonen får staten utöva vissa begränsade polisiära kontrollfunktioner.
- Dess primära syfte är att ge kuststaten rätt att skydda sitt territorium, inklusive sitt territorialhav, genom att utöva nödvändig kontroll inom zonen för att förhindra och bestraffa ”överträdelser av dess lagar och andra författningar rörande tullar, skatter, invandring eller hälsoskydd” (Eng. *”infringement of its customs, fiscal, immigration or sanitary laws and regulations”*).
- **Kuststaten har även rätt att skydda det marina kulturarvet på botten inom det havsområde som omfattas av den angränsande zonen.**

Exklusiva ekonomiska zonen (EEZ)

- Exklusiva ekonomiska zonens bredd högst 200 nautiska mil räknat från baslinjerna.
- I den ekonomiska zonen har staten exklusiva och suveräna rättigheter vad gäller utvinning och bevarande av naturresurser och miljöskydd.
- Kuststaten har också skyldigheter (FN-konventionerna UNCLOS och SOLAS) avseende sjökartering och utgivning av sjökortsprodukter så att fartyg kan navigera säkert genom området.
- EU:s medlemsstater har genom EU-direktiv skyldighet inom området havsplanering.
- Den exklusiva ekonomiska zonen omfattar vattenpelaren i havet.

Kontinentalsockeln

- Kontinentalsockelns bredd högst 200 nautiska mil räknat från baslinjerna. Kuststaternas kontinentalsocklar kan under vissa omständigheter sträcka sig ännu längre.
- På kontinentalsockeln har staten exklusiva och suveräna rättigheter och skyldigheter avseende naturresurser och miljöskydd.
- Kontinentalsockeln omfattar havsbotten.

Internationellt vatten

- Begreppet internationellt vatten tillhör havsrätten och omfattar alla havsområden utanför staternas territorialhav.

Fritt hav eller det fria havet

- Begreppet *fritt hav*, eller *det fria havet*, tillhör också havsrätten och avser de havsområden som inte ingår i någon stats territorialhav eller maritima zon.

Allmänt vatten och enskilt vatten

- Begreppen allmänt vatten och enskilt vatten tillhör den svenska fastighetsrättsliga lagstiftningen, men förekommer inte inom havsrätten.
- I fastighetsrättsligt hänseende består Sveriges territorium av två olika delar – fastigheter och allmänt vatten.
- Fastigheterna definieras i jordabalken: fast egendom är jord, denna är indelad i fastigheter (1 kap. 1 § jordabalken).
- All mark, det mesta av insjövattnet och det kustnära havsvattnet ingår i fastighetsindelningen. I Sverige finns ca 3,3 miljoner fastigheter. Alla fastigheter innehas med äganderätt av en eller flera fysiska eller juridiska personer.
- Även allmänt vattenområde är att betrakta som fast egendom. Med jord avses i jordabalkens mening både mark och vattentäckt område som ingår i det svenska territoriet.
- Vattenområde i havet är allmänt (allmänt vatten), där det inte ingår i fastigheterna (enskilt vatten).

Kustvatten och marina vatten

Begreppen kustvatten och marina vatten tillhör EU-rätten. Dessa begrepp förekommer inte inom havsrätten.

- I artikel 2.7 i EU:s vattendirektiv (2000/60/EG), som fokuserar på vattenkvalitet finns följande definition:

”**kustvatten**: ytvatten som finns innanför den linje på vilken varje punkt befinner sig på ett avstånd av en sjömil från närmaste punkt på den baslinje från vilken bredden av territorialvattnet mäts och som, när det är lämpligt, sträcker sig till den yttre gränsen för vatten i övergångszon.”

- I artikel 3 i EU:s ramdirektiv om en marin strategi (2008/56/EG) finns följande definition av **marina vatten**:

a) vatten, havsbotten och underliggande jordlager som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning, ut till den yttersta gränsen av det område där en medlemsstat har och/eller utövar jurisdiktion i enlighet med FN:s havsrättskonvention.

b) kustvatten enligt direktiv 2000/60/EG (EU:s vattendirektiv), inbegripet deras havsbotten och deras underliggande jordlager, såvida särskilda aspekter av den marina miljös miljöstatus inte redan behandlas i det direktivet eller i annan gemenskapslagstiftning.

Referenssystem för bestämning av Sveriges havsgränser

- SWEREF 99 är den svenska realiseringen av "European Terrestrial Reference System 1989" (ETRS 89) och utgör även den svenska realiseringen av WGS 84.
- RH 2000 kan betraktas som en del av det europeiska höjdsystemet European Vertical Reference Frame 2007 (EVRF 2007).

Advisory Board on the Law Of the Sea (ABLOS)

- På global nivå pågår ett omfattande standardiseringsarbete inom ramen för bland annat Internationella Hydrografiska Organisationen (IHO), Internationella Associationen för Geodesi (IAG), Världsmetereologiorganisationen (WMO) och olika specialiserade underorgan.
- För att stödja staternas tekniska tillämpning och uttolkning av olika bestämmelser i FN:s havsrättskonvention har IHO och IAG också bildat ett gemensamt internationellt rådgivande expertorgan, ABLOS, som utarbetar riktlinjer för geodetiska och hydrografiska beräkningar och tekniska uttolkningar av konventionens begrepp. Även FN-sekretariatets havsrättsavdelning och UNESCO:s havsforskningsexperter deltar.

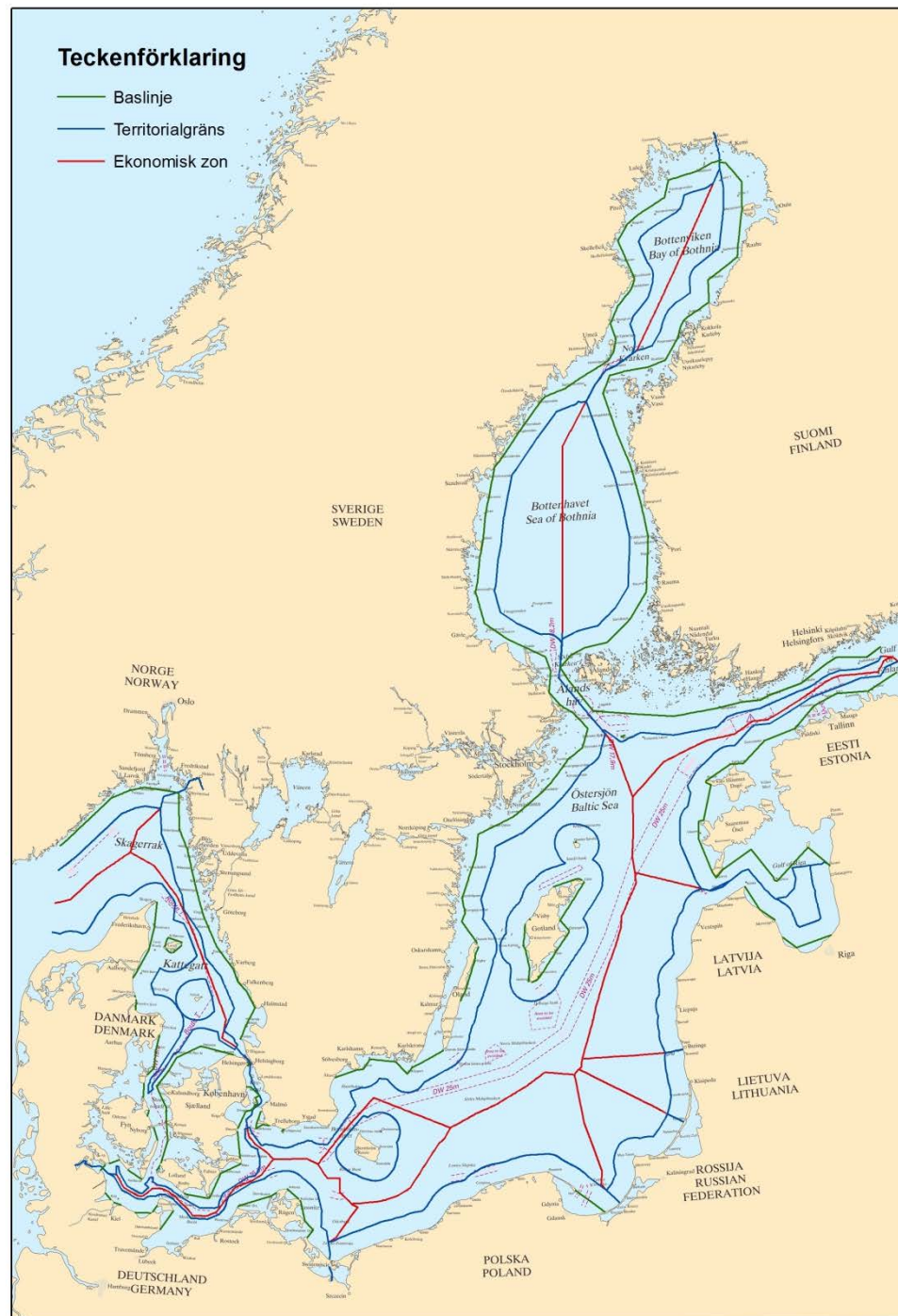
Strandlinjen

- Lantmäteriet och Sjöfartsverket genomför projektet Nationell Strandlinje (NSL). Projektet producerar en gemensam nationell strandlinje för hela den svenska kusten.
- Strandlinjens läge på Lantmäteriets kartor och på Sjöfartsverkets sjökort bygger därmed på samma karteringsunderlag, baserat på en gemensamt utvecklad standard.
- Nollnivån RH 2000 används som referensyta för strandlinjen och övriga objekt som karteras och märks ut i sjökort och på kartor.
- För en landformation som är större än 20 m² karteras strandlinjen med en kontur. Landformationer som är mindre än 20 m² karteras som ett punktobjekt med en symbol.

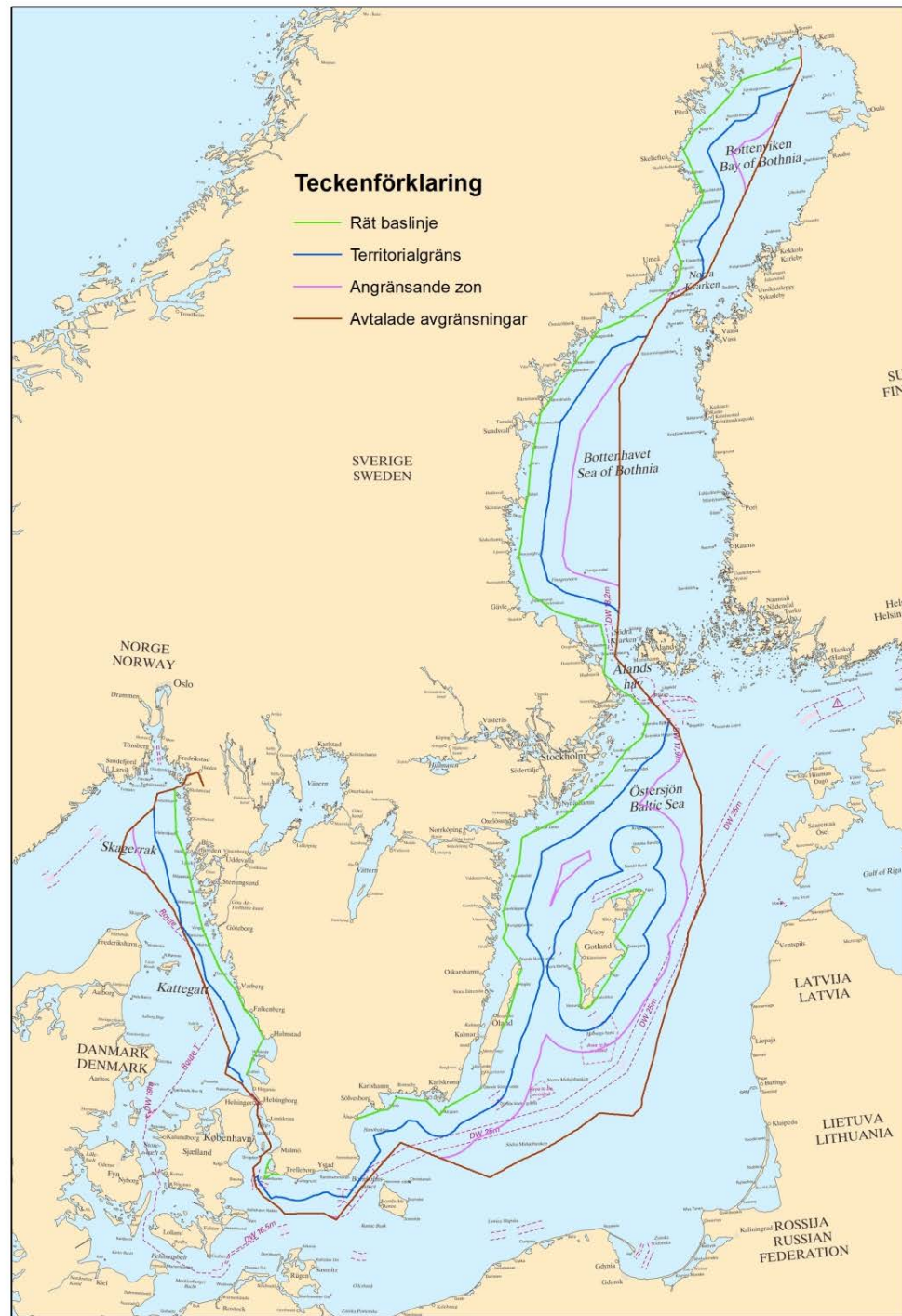
Aktuella havsgränser

Övningsuppgift:
Sök efter land vars
maritima zoner
gränsar till fler länder
än Sveriges d:o!

Havsgränsutredningens förslag

Ny lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

Havsgränsutredningens förslag till lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner

- 1 §** Sveriges sjöterritorium omfattar inre vatten och territorialhav. Det avgränsas mot andra staters sjöterritorium av riksgränsen.
- 2 §** Sveriges maritima zoner utgörs av angränsande zon, kontinentalsockel och ekonomisk zon.
- 3 §** Sveriges baslinjer dras i enlighet med folkrättens regler och bestämmelserna i Förenta nationernas havsrättskonvention 1982 samt enligt en lågvattenlinje utmed kusten på nivån -0,5 meter uttryckt i höjdsystemet RH 2000. Baslinjerna har den sträckning som framgår av bilaga 11 till denna lag.
- 4 §** Sveriges inre vatten omfattar alla vattenområden i havet och på land innanför baslinjerna. Det avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater.
- 5 §** Sveriges territorialhav sträcker sig högst 12 nautiska mil räknat från baslinjerna. Det avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Territorialhavet omfattar de havsområden utanför baslinjerna som framgår av bilaga 2 till denna lag.
- 6 §** Sveriges angränsande zon sträcker sig högst 12 nautiska mil utanför territorialhavets gräns och högst 24 nautiska mil räknat från baslinjerna. Den avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Zonen omfattar de havsområden utanför sjöterritoriet som framgår av bilaga 3 till denna lag.
- 7 §** Den svenska kontinentalsockeln avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Den omfattar havsbotten och dess underlag inom allmänt vattenområde i havet samt inom de havsområden utanför sjöterritoriet som framgår av bilaga 4 till denna lag.
- 8 §** Sveriges ekonomiska zon avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Den omfattar de havsområden utanför sjöterritoriet som framgår av bilaga 5 till denna lag.
- 9 §** Rätta baslinjer, riksgräns, territorialhavets gräns och de maritima zonernas yttre avgränsningslinjer ska utmärkas i sjökort som är tillgängliga för allmänheten. De geografiska koordinater som framgår av bilagorna 1–5 till denna lag ska kostnadsfritt tillhandahållas i digital form i enlighet med lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation.

Havsgränsutredningens förslag Sveriges baslinjer

- Rätta baslinjer dras i form av rätta geodetiska linjer mellan två inmätta eller beräknade punkter på den av utredningen valda lågvattennivån -0,5 meter i RH 2000, samt över hamninlopp, flodmynningar och bukter.
- Normala baslinjer dras längs kustens strandlinjer på den av utredningen valda lågvattennivån -0,5 meter i RH 2000.
- Punkter på lågvattenskår som påverkar beräkningen av territorialhavets bredd anges också....

Havsgränsutredningens förslag Sveriges territorialgräns

- Territorialgränsen ska anges i författningstext och ska gälla vid rättsskipning och annan myndighetsutövning liksom i det löpande arbetet inom svenska myndigheter.
- Den linje som avgränsar en stats land- eller sjöterritorium mot en annan stats land- eller sjöterritorium eller mot internationellt vatten kallas territorialgräns. Territorialgränsen avgränsar även statens luftrum mot andra stater luftrum eller internationellt luftrum.
- Begreppet territorialgräns har använts sedan början av 1900-talet i svenska officiella dokument för att ange hur långt ut i havet som den svenska staten hävdar suveränitet över territorium. Hela den svenska gränsen på land och till havs utgör Sveriges territorialgräns.
- En territorialgräns i havet benämns ibland även territorialhavsgräns eftersom den avgränsar statens territorialhav.

Havsgränsutredningens förslag Sveriges angränsande zon

- Enligt FN:s havsrättskonvention (UNCLOS) får en kuststat inrätta en så kallad angränsande zon utanför sitt territorialhav i ett område ut till högst 24 nautiska mil räknat från baslinjerna.
- Angränsande zon kan endast inrättas där det finns utrymme mellan territorialhavets gräns och en motstående eller intilliggande stats sjöterritorium eller maritima zoner.*
- I Östersjön, **mellan fastlandet och nordvästra Gotland**, bildas ett havsområde ("ett hål") som ligger mer än 24 nautiska mil från baslinjerna och som således inte kan ingå i zonen.

* Texten ovan enligt bedömningen i betänkandet. Inget går dock att finna i Havsrättskonventionen som hindrar en annan lösning där den angränsande zonen sträcker sig in över andra länders maritima zoner; t.ex. överlappande angränsande zoner eller in över andra länders EEZ eller Kontinentalsockel.

Havsgränsutredningens förslag

Sveriges exklusiva ekonomiska zon (EEZ)

- De yttre avgränsningslinjerna för dess exklusiva ekonomiska zon beräknas från statens baslinjer enligt FN:s havsrättskonvention, UNCLOS.
- Den exklusiva ekonomiska zonen omfattar vattenpelaren i havet.
- Sveriges ekonomiska zon avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Den omfattar de havsområden utanför sjöterritoriet som ryms inom de avtalade avgränsningslinjerna.
- Sverige har ingått avtal som fastställer avgränsningslinjer för den svenska kontinentalsockeln och för Sveriges ekonomiska zon, eller Sveriges dåvarande fiskezon, med samtliga berörda nio grannstater. Tillsammans reglerar dessa överenskommelser i princip alla delar av de yttre avgränsningslinjerna för de svenska maritima zonerna.

Havsgränsutredningens förslag Sveriges kontinentalsockel

- De yttre avgränsningslinjerna för en kuststats kontinentalsockel beräknas från statens baslinjer enligt FN:s havsrättskonvention, UNCLOS.
- Kontinentalsockeln avgränsas enligt vad som överenskommits med andra stater. Kontinentalsockeln omfattar havsbotten och dess underlag inom allmänt vattenområde i havet samt de havsområden utanför sjöterritoriet som ryms inom de avtalade avgränsningslinjerna.
- Sverige har ingått avtal som fastställer avgränsningslinjer för den svenska kontinentalsockeln och för Sveriges ekonomiska zon, eller Sveriges dåvarande fiskezon, med samtliga berörda nio grannstater. Tillsammans reglerar dessa överenskommelser i princip alla delar av de yttre avgränsningslinjerna för de svenska maritima zonerna.

Status havsgränsutredningen

- Utredningen överlämnades till Utrikesministern i februari 2015
- Utredningen skickades därefter på remiss och remissvar inkom till UD augusti 2015
- Förberedande arbete pågår för närvarande på UD inför lagrådsremiss
- Om allt går som planerat kan ny lagstiftning träda i kraft 1 maj 2017